

IUSTIN A. CIONCA

Partajul bunurilor comune ale soților

IUSTIN A. CIONCA

***Partajul bunurilor comune
ale soților***

Universul Juridic
București
-2015-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2015, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul
scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU
VA FI COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE
SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APPLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CIONCA, IUSTIN A.**

Partajul bunurilor comune ale soților / Iustin A.

Cionca. - București : Universul Juridic, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-507-0

347.6(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Lista de abrevieri

alin.	aliniat (ul)
art.	articol (ul)
C. civ.	Codul civil român (2009)
C. civ. fr.	Codul civil francez (1804)
C. civ. italian	Codul civil italian
C. civ. elvețian	Codul civil elvețian
C. civ. québec	Codul civil al Provinciei Québec
C. fam.	Codul familiei
C. muncii	Codul muncii
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă român (2010)
C. pr. civ. fr.	Codul de procedură civilă francez
C. D.	Culegere de decizii
dec.	Decizia
Dreptul	Revista Dreptul
ibidem	aceeași citare (același loc)
idem	aceeași citare (altă pagină)
lit.	litera
nr.	numărul
op. cit.	opera citată
p.	pagina
paragr.	paragraf (ul)
pct.	punctul
p.n.	paranteza noastră
s. civ.	secția civilă
sent. civ.	sentința civilă
s. com.	Secția comercială
s. min. și fam.	Secția pentru minori și de familie
s.n.	sublinierea noastră
trib.	tribunal (ul)
vol.	volum (ul)

Introducere

Propunându-ne ca obiectiv de cercetare științifică analiza aprofundată a normelor legale consacrate explicit sau implicit partajului, precum și identificarea elementelor de continuitate și a celor de discontinuitate în reglementarea partajului bunurilor comune ale soților în sistemul de drept român în contextul normativ determinat de intrarea în vigoare a noului Cod civil și noului Cod de procedură civilă, ne-am întemeiat investigația științifică, mai ales, pe analiza logico-juridică, sistematică și sistemică a vastei problematice normative, doctrinare și jurisprudențiale din acest domeniu.

Pentru a răspunde corespunzător exigențelor temei abordate, am structurat teza în șapte capitole, fiecare dintre ele cuprinzând mai multe secțiuni și subsecțiuni. În succesiunea lor, capitolele lucrării asigură o prezentare generală a bunurilor, patrimoniului și indiviziunii în sistemul de drept român, urmată de problematica specifică regimului matrimonial al soților în general și a bunurilor lor comune. Într-o înlănțuire firească, în cuprinsul tezei este abordată problematica generală a partajului, urmată de cea specifică a partajului bunurilor comune ale soților în timpul regimurilor de comunitate și la desfacerea acesteia prin divorț.

Astfel, primul capitol, sub denumirea marginală „Aspecte generale despre bunuri și patrimoniu în sistemul de drept român”, cuprinde analize referitoare la noțiunea de „bunuri” și principalele categorii de bunuri, precum și la semnificația termenului „patrimoniu”. Am optat pentru această problematică juridică în debutul lucrării, fiindcă, în fond, orice partaj are ca obiect bunuri comune, adică lucruri, luate ca *ut singuli* sau ca universalități, asupra cărora două sau mai multe persoane exercită în comun, diverse drepturi reale sau de creanță.

Fără pretenția de a fi realizat o investigație științifică exhaustivă, în cadrul acestui capitol, am semnalat și explicat noua semnificație juridică dată termenului „bunuri” de art. 535 C. civ., semnificație diferită de cea oferită de Codul civil român de la 1864 și care, fiind preluată din legislația civilă franceză, era în consens cu concepția juriștilor români despre „bunuri”. Astfel, în temeiul art. 535 C. civ., sunt bunuri lucrurile, corporale sau necorporale, care constituie obiectul unui drept patrimonial. În contextul acestei abordări, am valorificat unele analize doctrinare prin care

este semnalată și criticată inconsecvența legiuitorului în ceea ce privește respectarea acestei semnificații în construcția diverselor texte ale Codului civil prin care sunt reglementate aspecte referitoare la bunuri.

De asemenea, în primul capitol este analizată semnificația pe care art. 31 alin. (1) C. civ. o dă termenului „patrimoniu”, în sensul de totalitatea drepturilor și obligațiilor evaluabile în bani pe care le are o persoană fizică sau juridică. Prin raportare la noțiunea de „bunuri”, am constatat că, surprinzător, legiuitorul a omis din conținutul patrimoniului „lucrurile”, care fac obiectul unor drepturi evaluabile în bani.

Într-o succesiune pe care am considerat-o adecvată, capitolul II este destinat unor aspecte generale referitoare la „Indiviziune și regimul matrimonial al soților”.

În context, utilizând argumente de logică juridică, în debutul acestui capitol, contrar unor teze inspirate din lucrările consacrate domeniului indiviziunii moștenirii, am încercat să fundamentez, alături de alți autori, o viziune mai largă despre conținutul indiviziunii. Astfel, în ceea ce ne privește, considerăm că indiviziunea nu are ca obiect doar un patrimoniu sau o fracțiune dintr-un patrimoniu, transmise pe cote-părți la două sau mai multe persoane. De asemenea, indiviziunea nu poate privi exclusiv dreptul de proprietate și, în cadrul acestuia, doar dreptul de proprietate comună pe cote-părți. Considerăm că, în realitate, indiviziunea poate avea ca obiect și o „masă de bunuri comune” sau chiar un bun ori unele bunuri comune privite ca *ut singuli*. De asemenea, indiviziunea poate privi și alte drepturi reale, precum și drepturi de creanță. În cadrul dreptului de proprietate comună și, în general, în toate situațiile în care două sau mai multe persoane sunt titulare în comun a diverselor drepturi reale sau de creanță, comunitatea nu poate fi exclusiv pe cote-părți, ci și în devălmășie. În acest sens, exemplul clasic este cel al bunurilor comune în devălmășie ale soților.

Partea a doua a capitolului doi este consacrată unor aspecte generale referitoare la regimul matrimonial al soților în reglementarea actualului Cod civil, precum următoarele: alegerea regimului matrimonial; intervalul de timp în care regimul matrimonial produce efecte; modificarea sau înlocuirea regimului matrimonial înainte sau în timpul căsătoriei; independența patrimonială a soților. În același context este analizată și problematica bunurilor comune în devălmășie sau pe cote-părți ale soților, inclusiv aspectele legate de dovada acestora.

Am considerat util să destinăm un spațiu important problematicei regimurilor matrimoniale ale soților, mai ales a celor de comunitate,

deoarece acestea constituie „izvorul” bunurilor comune ale soților, bunuri ce pot face obiectul partajului atât în timpul căsătoriei, cât și la desfacerea acesteia prin divorț.

Capitolul III este destinat unor aspecte generale despre partaj. Astfel, în cadrul acestui capitol a fost prezentată noțiunea de partaj, principalele modalități ale partajului și caracterele lui juridice.

Chiar dacă am vizat, mai ales, aspectele generale și teoretice ale partajului, în cuprinsul acestui capitol am realizat numeroase analize comparative între actualele și precedentele reglementări interne consacrate partajului, inclusiv prin raportare la diverse sisteme europene de drept.

Spre exemplu, în contextul acestui capitol, preluând unele teze exprimate în doctrina din domeniu, am semnalat existența unei adevărate anomalii în ceea ce privește reglementarea partajului în actualul Cod civil și Cod de procedură civilă. Astfel, art. 669-686 C. civ., destinate „partajului”, sunt incidente numai în cazul partajului „dreptului de proprietate comună pe cote-părți”, iar partajul „dreptului de proprietate comună în devălmășie” este supus doar dispozițiilor art. 357 și art. 358 C. civ. Mai mult, față de referirea exclusivă a art. 669-686 C. civ. la „coproprietate”, dispozițiile acestora nu își găsesc aplicabilitatea în cazul în care două sau mai multe persoane sunt titulare în comun a altor drepturi reale sau de creanță decât dreptul de proprietate. Într-o situație similară se află și dispozițiile art. 979-1001 C. pr. civ. consacrate partajului judiciar, care se referă doar la „proprietatea comună”.

Pentru remedierea situației normative semnalate, ne-am raliat propunerii *de lege ferenda* formulate de unii autori de modificare a art. 669-686 C. civ., respectiv a art. 979-1001 C. pr. civ., astfel încât acestea să fie incidente în toate situațiile în care două sau mai multe persoane sunt titulare în comun a oricărui drept real sau de creanță.

Capitolul IV, sub denumirea marginală „privire de ansamblu asupra procedurii partajului judiciar”, cuprinde o prezentare sintetică a principalelor aspecte normative, doctrinare și jurisprudențiale referitoare la procedura partajului judiciar în sistemul de drept român.

În concret, au fost analizate aspecte precum următoarele: competența materială și teritorială în materie de partaj, părțile și terțele persoane în procesul de partaj, cerințele generale și cele speciale pentru cererea de partaj, primul termen de judecată, întâmpinarea și cererea reconvențională, probele și probațiunea în procesele de partaj, evaluarea bunurilor supuse partajului, încheierea de admitere în principiu și încheierea de admitere în principiu suplimentară, modalitățile partajului, hotărârea de partaj și efectele acesteia, precum și desființarea partajului.

În această parte a lucrării, o atenție aparte a fost acordată analizei comparative a procedurii partajului judiciar, atât din perspectiva vechilor și actualelor reglementări interne, cât și prin raportare la diverse sisteme de drept, în special a celor care au constituit modelele recentelor reformării ale legislației civile și procesuale civile române (francez, elvețian, german, italian, spaniol, al Provinciei francofone Québec etc.).

Fiind scoase în evidență numeroasele elemente de continuitate existente în cadrul actualelor reglementări consacrate procedurii partajului judiciar, au fost analizate și aspectele de noutate, între care, în opinia noastră, cea mai importantă rezidă în „efectul constitutiv al hotărârii de partaj”.

De asemenea, afirmând numeroasele elemente de progres ale actualelor reglementări, am semnalat și unele aspecte discutabile. Spre exemplu, raliindu-ne unor opinii exprimate în doctrina română, am semnalat caracterul deosebit de restrictiv al partajului reglementat, în prezent, de art. 979-995 C. pr. civ. Astfel, actualele reglementări consacrate partajului au în vedere, potrivit art. 979 C. pr. civ., doar partajul „bunurilor asupra cărora părțile au un drept de proprietate comună”. Evident, într-o interpretare *per a contrario*, aceste dispoziții legale nu sunt incidente în acele situații în care părțile sunt titulare în comun, în legătură cu diverse „lucruri”, a altor drepturi reale decât cel de proprietate sau chiar a unor drepturi de creanță. De fapt, pentru a aduce sub incidența dispozițiilor art. 979-995 C. pr. civ. toate situațiile posibile și pentru a fi în consens cu noua semnificație juridică pe care actualul Cod civil o stabilește pentru termenul „bunuri”, am propuse ca, *de lege ferenda*, acestea să fie modificate, în sensul de a se referi generic și integrator la „partajul bunurilor comune”.

Capitolul V este destinat particularităților privind partajul bunurilor comune ale soților în timpul regimurilor matrimoniale de comunitate. Astfel, în cadrul acestui capitol, valorificând unele reacții doctrinare din domeniu, sunt analizate, mai întâi, aplicabilitatea dispozițiilor art. 669-686 C. civ., referitoare la partajul proprietății comune, în cazul partajului bunurilor comune în devălmășie ale soților. De asemenea, sunt prezentate în detaliu aspectele de drept substanțial privind partajul bunurilor comune în timpul regimurilor matrimoniale de comunitate și aplicarea în timp a dispozițiilor art. 358 C. civ., consacrate acestui partaj.

Capitolul șase, sub denumirea marginală „particularități privind partajul bunurilor comune ale soților în caz de divorț”, este alcătuit din două secțiuni.

Astfel, prima parte a acestui capitol este consacrată analizei particularităților partajului bunurilor comune ale soților în cazul divorțului prin

acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială. În context, am semnalat că, în pofida reglementărilor fără distincție din domeniu, cererea accesorie de partaj a bunurilor comune poate fi soluționată numai în cazul divorțului prin acordul soților pronunțat prin procedură notarială, pentru simplul motiv că numai în cadrul acestei proceduri există posibilitatea legală de întocmire a „actului autentic notarial” care consfințește partajul. În schimb, în cadrul divorțului pe cale administrativă, ofițerul de stare civilă, confruntat cu o cerere de partaj a bunurilor comune, va îndruma soții la notarul public, pentru a constata partajul prin act autentic notarial, în caz de bună învoială, sau la instanța de judecată, pentru a dispune partajul prin hotărâre judecătorească definitivă, în caz de neînțelegere.

Pentru evitarea repetărilor, partea a doua a acestui capitol, fiind destinată „particularităților privind partajul bunurilor comune ale soților în cazul divorțului pronunțat pe cale judecătorească”, cuprinde doar analize referitoare la competența instanței de judecată în situația în care cererea de partaj este promovată pe cale incidentală sau pe cale principală, precum și în legătură cu obiectul cererii de partaj.

În contextul acestei părți sunt prezentate unele aspecte inedite din actuala reglementare, precum „comunitatea în devălmășie postmaritală” a foștilor soți și particularitățile efectului constitutiv al hotărârii de partaj în cazul bunurilor comune ale soților.

În sfârșit, ultimul Capitol cuprinde analize în legătură cu „lichidarea regimului comunității”, fiind destinat, mai ales, problematicii referitoare la „regularizarea datoriilor soților” și stabilirea cotei-părți ce se cuvine fiecăruia dintre ei din masa bunurilor comune.

